פַירקן אמר 🗈 ליה תנן המוכר עצמו ואת בניו

לעובדי כוכבים אין פודין אותו אבל פודין את הבנים © משום קלקולא "וכ"ש הכא דאיכא

קטלא אמרו לי' רבנן לר' אמי האי ישראל מומר

הוא דקא חזו ליה דקאכיל נבילות ומריפות

אמר להו אימא לתיאבון הוא דקאכיל אמרו

ליה והא זמנין דאיכא היתירא ואיסורא קמיה

ושביק היתירא ואכיל איסורא א"ל זיל לא הא

שבקי לי דאפרקינך: ריש לקיש זבין נפשיה

ללוראי שקל בהדיה יחייתא וגלגלתא אמר

גמירי דיומא בתרא כל דבעי מינייהו עבדי

ליה כי היכי סדליחול אדמיה יומא בתרא

אמרו ליה מאי ניחא לך אמר להו בעינא אמרו ליה מאי ניחא אקמטינכו ואותבינכו וכל חד מינייכו אמחי

חייתא ופלגא קמטינהו ואותבינהו כל חד

מינייהו כד מחייה חד חייתא נפק נשמתיה

חרקיניה לשיניה א"ל אחוכי קא מחייכת בי

אכתי פש לך גבי פלגא דחייתא קטלינהו

כולהו נפק ואתא יתיב קאכיל ושתי אמרה

ליה ברתיה לא בעית מידי למזגא עליה

אמר לה בתי כריםי כרי כי נח נפשיה שבק

קבא דמוריקא קרא אנפשיה יועזבו לאחרים חילם: **בותני'** יהמוכר את שדהו לעובד

כוכבים ילוקח ומביא ממנו בכורים מפני

תיקון העולם: גבו' אמר רבה אע"פ די שאין

מידי מעשר שנאמר יכי לי הארץ לי קדושת

הָארץ אבל סיש קנין לעובד כוכבים בא"י

לחפור בה בורות שיחין ומערות שנאמר

השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם יהשמים

ור"א אומר אע"פ ישיש קנין לעובד כוכבים

בא"י להפקיע מידי מעשר שנאמר דגנך ולא

דגן עובד כוכבים אבל אין קנין לעובד

כוכבים בא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות

שנאמר ילה' הארץ במאי קמיפלגי מ"ם דגנך

ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דיגונך ולא

דיגוז עובד כוכבים אמר רבה מנא אמינא לה

"דתנן יהלקט והשכחה והפאה של עובר

כוכבים חייבין במעשר אלא א"כ הפקיר היכי

דמי אילימא דישראל וליקטינהו עובד כוכבים

אלא א"כ הפקיר הא מפקרי וקיימי אלא לאו

דעובד כוכבים וליקטינהו ישראל טעמא

דהפקיר הא לא הפקיר חייב לא לעולם

דישראל וליקטינהו עובד כוכבים ודקא אמרת

הא מפקרי וקיימי נהי דמפקרי אדעתא

דישראל אדעתא דעובד כוכבים מי מפקרי

ת"ש הישראל שלקח שדה מעובד כוכבים

עד שלא הביאה שליש וחזר ומכרה לו

משהביאה שליש חייבת במעשר שכבר

נתחייבה נתחייבה אין לא נתחייבה לא הכא

במאי עסקינן יבסוריא וקסבר יכיכוש

יחיד לא שמיה כיבוש תא שמע ∞ישראל

ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות

לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע

12

קנב א מיי פ״ח מהלי מ״ע הלי יג סמג עשין קסב טוש״ע י״ד סי׳ רנב סעיף ו: בכורס הלכה טו סמג עשין קלט: הגד ג מיי ש ופ״א מהלי

קנד ג מיי שם ופיא מהלי תרומות הלי י: קנה ד מיי פ"ב מהלי תרומות הלכה י: קנו ה ו מיי שם פיא הלכה יו (טוש"ע שם סימן שלא סעי עו: קנו ז מיי שם הלי ב והלכה קנו ז מיי שם הלי ב והלכה

מוסף תוספות

א. אח״כ. מוס׳ הרל״ש. ב. בי מדרשא. מוס׳ הרל״ש. ב. ב כור שאו מוס האק פ. ג. לעולם אין קנין, ומ״מ. לשנ״א. T. ולהביא, [ד]הא ודאי לאו דאורייתא. לענ״ל. ה דאט"ף שמז החורה לא קנין לגוי להפקיע מיד תרומה . . ומעשר וכל שאר קדושות. ומעשו וכל שאו קוושות, מ״מ תקנ״ח היא ד. שיט״ק. 1. אע״פ שגדלו ברשות הגוי. מום' הכח"ש. I. כדי שדות המכורים לגוי מתוך שיכולים להביא בכורים ספירות של אותה שנה. שיט״ק. ⊓. וחזר ישראל ממנר. והכל עולה לענין י. והיינו דדייקי רשב״א. עלה בגמ׳ מפני תקון העולם אין, דאוריי׳ לא, אלמא יש קנין. שיט"ק. דאי אין קנין, מדאורייתא צריד להביא. מדאורייתא צריך להביא. מוס׳ סרל״ש. יא. האריסין והחכירין ואריסי בתי אבות וגוי שמשכן שדהו לישראל. ח" הר"ן. יב. ואקשויי לא מקשו להו לכולהו, דאטו כי רוכלא ליקשי וליזיל. חי׳ הר״ן. יג. דאפי׳ לא ימכרנו לעכו״ם אלא שלא ידור בו ישראל אין כאן חיוב מזוזה מן התורה וכו' מוס' ע"ו דף כל. ד"ה הל למר. יד. אלמא דר"מ ור' יהודה דאמרו יתורמין משל כל על של כל סברי דאין קנין לגוי. איכא למימר הא לא קשיא. רכנו קרשקש. 10. [ד]לא דריש ייגונך. טוד. אלא אהא דנפיק ליה דהיינו דיגון. ועוד דמסתבר לי׳ לאוקמי חיובא בתבואה שגדלה ברשות ישראל. מוס׳

פסקי רי"ד

הרא"ש.

שיחזירנה שאין לאוסרה מפני תיקון העולם ולקונסו כדרך שאסרנו אותה עליו כשנדרה היא מפני תיקון העולם הכא לא שייך שום תיקון העולם לאוסרה עליו: מתני' המוציא את אשתו משום אילונית ר' יהודה אומר לא יחזיר וחכ״א יחזיר ישאת לאחר והיו לה בנים ממנה והיא תובעת כתובתה ר׳ יהודה אומר אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך פי מתני׳ מיירי בספק אילונית . ולא באילונית ודאית דאילוני׳ ודאית לא ילדה והיכי תני בסיפא נישאת לאחר והיו לה בנים אלא ודאי בספק אילונית משום חשש אילונית שהוא ירא שמא תהיה שווא יוא שנא וווייה אילונית ודומיא דש״ר קתני שאינו ברור לעולם שזינתה אלא הוא מסופק שמא זינתה שיזקק לה חכם או יזקק והוא מסופק שמא לא נמי הוא מסופק שמא תהיה אילונית ומ״ה מגרש לה

ך"ל זבין נפשיה ללודאי. קודם שחור למוטב דמסתמת" לא היה מזלול בעלמו כל כך: בריםי ברי. יג דרכן היה לשכב על בטנם כדאמרי׳ בזבחים (דף ה.) ריש לקיש רמי אמעוהי⁻ ומקשה: לוקה ומביא בבורים. זו גירסת הקונט׳ דקנסינן ליה לחזור וליקח

ממנו אבל כולי האי לא קנסינן ליקח ממנו להפריש תרומות ומעשרות ומיהו קשה לר"ת דבגמ' מייתי ראיה מהא דיש קנין לעובד כוכבים דמפני תיקון העולם אין דאורייתא לא מנא ליה דילמא^ג מיקון העולם קאי אהא דחייבוהו ליקח[⊤] ואומר ר״ת דברוב ספרים לא גרסינן ומביא בוי"ו והכי קאמר ה כל אדם הלוקח ממנו מביא בכורים לא שנא מוכר לא שנא אחר ד ורבינו חננאל גרם ח הלוקח מביא כו׳ ט וכן בירושל׳ (פ״ט) : אמר רבה אע"פ שאין קנין בו'. והא דתניא לעיל (דף מג:) יא אע"פ שעשה ישראל נימוסו פטורה מן המעשר אלמא יש קנין איכא לאוקמא בסוריא כדמשני לקמיה' וההיא דהשואל (ב"מ דף קא.) דהמקבל שדה אבותיו מן העובד כוכבים דמעשר ונותן לו ודחי לה התם דלעולם יש קנין אע"פ שהדיחוי אמת כדדייק מדנקט מציק מ"מ ראיה גמורה ליכא ולעולם מלי למימר רבה דסבר אין קנין ומיהו אשכחן ר"מ דסבר יש קנין בספ"ק דע"ו (דף כא.) דאמר אין משכירין להן שדות משום דמפקע להו ממעשרות דכל זמן שהיה של ישראל כל מי שזורעה חייב במעשר וכי זבנה לעובד כוכבים הזורעה פטור דיש קנין דאי אין קנין אין זו הפקעה מה שאין עובד כוכבים מעשר קרקע החייבת דהתם פריך בית נמי מפקיע ממוחה ומשני מוחה חובת הדר היא ואין זה הפקעה יג והא דאמר ר' מאיר בפרק רבי ישמעאל (מנחות דף סו:) תורמין משל עובד כוכבים על של ישראל ביד ישראל מיירי כשגדלו ביד ישראל ולהכי מוקי פלוגתייהו במירוח העובד כוכבים ולא ביש קנין וכי פריך הכא לרבי אלעזר הוה מלי למימר אנא דאמרי כר"מ אלא דמשני שפיר: מר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים. מתוך פי׳ הקונטרם משמע דהא בהא חליא דלרבה דאמר

אין קנין ודריש דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים אית ליה מירוח העובד כוכבים פוטר ולר"א דאמר יש קנין ודריש דגנך ולא דגן עובד כוכבים אית ליה דמירוח העובד כוכבים אינו פוטר טו וקשה דכמה תנאים נחלקו במירוח העובד כוכבים ואם כן כל אותם תנאים נמי נחלקו ביש קנין ואין קנין ווהו דוחק דרבה ור' אלעור נחלקו בפלוגתא דכל הנהו תנאי ועוד דמשמע במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף סו.) דכולהו תנאי דרשי דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים ואפילו מאן דמחייב מירוח העובד כוכבים אלא דדרים מיעוט אחר מיעוט דתרי דגנך כתיבי לכך נראה דרבה ורבי אלעזר אתו ככולי עלמא ודריש נמי ר' אלעזר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים מדכתיב דגנך ולא כתיב תבואתך דאי הוה כתיב תבואתך הוה דרשינן שפיר נמי

תבואתך ולא תבואת עובד כוכבים ומ״ת דריש נמי דגגך ולא דגן עובד כוכבים מדלא כתיב דיגונך למאן כי היכי דדרשי׳ גבי דיגונך למאן כוכבים מדלא כתיב דיגונך בהדיא וא״ת כי היכי דדרשי׳ גבי דיגונך למאן דמחייב מירוח העובד כוכבים אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות הכי נמי נדרוש גבי דגגך וי״ל דלא מיסתבר לאוקמי מיעוט אחר מיעוט יוחנן וריש לקיש בירושלמי דפ״ו דמסכת פאה בהפקיר לישראל ולא יוחנן וריש לקיש בירושלמי דפ״ו דמסכת

מבל

לכל מילי ™: אדערוא דעובד בובבים מי מפקרי. והא דפליגי ר' יוחנן וריש לקיש בירושלמי דפ״ו דמסכת פאה בהפקיר לישראל ולא לעובדי כוכבים דרבי יוחנן אמר הפקר הני מילי כי שקיל ליה ישראל אבל כי שקיל ליה עובד כוכבים הפקר בטעות הוא ואינו הפקר: טבל

והיכי דמיא ודאי אילונית והיכי דמיא ספק אילונית כדתנן בסוף פרק יוצא דופן (מז:) בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מייבם ואקשי׳ בנמי (והתניא) א' בן ט' שנה ויום א' וא' שערות יביא ראיה שתי שערות. פי' אלמא אע"פ שהוא בן כ' ולא הביא שתי שערות כקטן חשבינן ליה ומחמת קטנות הוא שלא הביא שתי שערות והיאך אתה מחשבתו סריס והוא גדול ומחמת שהוא סריס לא הביאם אמר רב שמואל בר רב יצחק והוא שנולדו בו סימני סריס פ'' מאי דתנן בפרק יוצא דופן דחשבינן ליה סריס ויצא מכלל קטנות כגון שנולדו בו סימני הסריס ה'' מפורשים ביבמות בפרק הערל (פ:) אמר רבא דיקא נמי דקתני הוא הסריס ש"מ וכי בו סימני סריס עד כמה תני ר' חייא עד רוב שנותיו וכי היכי דמתרצינן גבי סריס ה"ה נמי גבי אילונית אציא לא נולדו בו סימני סריס שיערות אינה אילונית גמורה וכי המיל בי ולא בי סרים עד שערות אינה אילונית גמורה שפטורה מן החליצה ומן הייבוס עד שיולדו בה סימני אילונית

פירקן. פדני: משום קלקולא. שלא יוטמעו בעובדי כוכבים וילמדו ממעשיהם ובחיי אביהן ליכא למיחש להכי דמנטר להון אבוהון: אימא למיאבון הוא דקאכיל. ולא הוי מין אלא מומר⁹ ובמינים הוא דאמרינן שי מורידים אבל לא מעלין אבל מומר אמרי׳ החם סמי מכאן מומר: ואכיל

איסורא. עדים העידו עליו כן והוי אוכל

נבילות להכעים: חייתה וגלגלמה. שק קשור ופקיע ועיגול של אבן או של עופרת בתוכו: דיומא בתרא. כשהורגין אותו: דליחול אדמיה. שימחול על דמו: איקמטינכו ואותבינכו. לקשור אתכם ולהושיבכם: חייתא ופלגא. כלומר מכה וחצי מכה: יסיב קאכיל ושתי. כל ימיו כל מה שהיה משתכר לא היה מלמלם להלניע ליום מחר: למוגא עליה. כר או כסת לישן עליו: כריםי כרי. בטני ושומן שבמעי הוא לי כר וכסת: מוריקת. כרכום: בותנר' הכי גרסינן לוקח ומביח בכורים. בכל שנה לריך ליקח מן העובד כוכבים ביכורי פירותיה בדמים יקרים ומביאם לירושלים: מפני חיקון העולם. שלא יהא רגיל למכור קרקע בא"י לעובד כוכבים וגם אם מכר יטריח לחזור אחריה ולפדות: גבז' שאיו הניו כו'. אם קנה עובד כוכבים קרקע בארץ אין קניינו קנוי להפקיעה מקדושתה שלא תתחייב במעשר וישראל הקונה ממנו מן הפירות לריך לעשר: לבני אדם. לכל לרכיהן: דיגונך ולא דיגון של עובד כוכבים. שחם מירחן עובד כוכבים והן שלו בשעת מירוח שהוא גמר מלאכתן למעשר מירוח העובד כוכבים פוטרן ואפי׳ לקחן מישראל בשבולין אבל אם הגדילו בקרקע העובד כוכבים ולקחן ישראל בשבולין ומירחן חייבין במעשר דקרקע א"י ביד עובד כוכבים לא הופקעה קדושתה: לקט שכחה ופחה. סתמן הפקר ופטורין מן המעשר שנאמר ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך (דברים יד) במי שחין לו חלק ונחלה עמך ילחו אלו שיש לו בהן חלק ונחלה עמדים שהרי אף לו הן מופקרין והלקט והשכחה והפאה של עובד כוכבי׳ חייבין במעשר כו'. והשתא מפרש לה ואזיל: ה"ד אילימא דישראל. שהניחן ישראל בשדהו ולקטינהו עובד כוכבים וקאמר דאם חזר עובד כוכבים ומכרן לישראל חייב לעשרן אלא א״כ הפקירן ישראל ראשון בשדהו: הא מיפקרי וקיימי. דכל לקט ושכחה ופחה הפקר הן: אלא דעובד כוכבים. שהיו משדה העובד כוכבים והניחן כישראל: וליקטינהו. עניי ישראל וכיון דעובד כוכבים לא מיפקד להניח פאה ולקט לא חייל עלייהו שמא אא״כ הפקירן עובד כוכבים ממש לשם הפקר ולא לשם פאה להניח סתם: הא לא הפקיר חייב. במעשר אלמא שדה העובד כוכבים חייבת במעשר: ישראל שלהת שדה. זרועה מז העובד כוכבים והשהה אללו עד שהביאה שליש וחזר ומכרה לעובד כוכבים: חייבת במעשר. אם בא ישראל ולקח מן : העובד כוכבים מאותן הפירות ומירחן שכבר נסחייבה. כשהביאה שליש ביד ישראל דקי"ל לענין מעשר במסכת

ר"ה (דף יצ:) תבואה וזימים אחר שליש: לא נחחייבה לא. אם הביאה שליש ביד עובד כוכבים פטורה: בסוריא. דמעשר דידה מדרבנן ושם יש קנין ביד עובד כוכבים להפקיע: כיבוש יחיד. דוד כיבשה ולא היו כל ישראל שם והיא ארם לובה:

כיבוש יחיד. דוד כיבשה ולה היו כל ישרהל שם והיה הרם לובה טבל לכל מילי™: אדטרא רעובר כוכבים מי מפקרי. והא דפליו

ל) [ג" הערוך ערך גלל כ הייתא וגללא פ" נוד וכתוכו הייתא וגללא פ" נוד וכתוכו לכן גלל, ב" [פ" כיון שעושן שנו לו לונו מתמתק דמו ויש לק שנו עס. ערוך ערך חל דן, מסי וחדר ולקחה ממנו לל. בכורות יל], ה" [ע"ת קל, מנחות ל), ה" [ע"ת קל, "ד" חלון, ל" [ב"מ שם מנחות שם), פ"ד מיש, חלן [ע"רוב" מו [מוקפת, א") [מוקפתל מרומות ב", ו" (מוקפתל מרומות ב") [מוקפתל מרומות ע"רובן מו [מוקפתל מרומות ע"רובן מו [מוקפתל מרומות ע"רובן מו [מוקפתל מרומות ע"רובן מו [מוקפתל מרומות ע"רוב]

1. כִּי יִרְאֶה חֲבָמִים יָמוּתוּ יַחַד כְּסִיל וְבַעַר יאבַדוּ וְעָוְבוּ לְאֲחַרִים חַיִּלְם:

תהלים מט יא תהלים מט יא תהקבר לא תקבר לא תקבר לצמתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמידי ויקרא כה כה בהשמים שמים ליי הארץ גתן לקבי אדם:

תהלים קטו טז תהלים קטו טז תהלים קטו טז 4. לְדָוִד מִוְמוֹר לִידֹוְדְּ הָאָרֶץ וִמְלוֹאָה תַּבַל וְישְׁבֵי בָּה: תהלים כד א

הגהות הב״ח

(א) גמ' אתר מנן כל"ל ומיכת ליס נתחק: (ב) שם אבל פודין את הבניס לאחר מיתת אביהן משוס קלקולא:

מוסף רש"י

ביבוש יחיד. דדוד, שלא היו כל ישראל ביחד כדרך שהיו כל ישראל ביחד כדרך שהיו בכיבוש יהושע שהיו כולם בכיפום ייטושע שטיי פונט וכבשוה ללורך כל ישראל קודם חלוקה, אבל דוד לא כבש אלא לנורכו (לעיל ח:). ישראל ועובד כוכבים וגו' טבל וחולין מעורבין זה בזה. וחלין מעורבין זה בזה. מפינו לחמר שחלקו לח מתרינן יש בריכה וחלקו של עכו"ם הלך לו חה חלק המגיע לשראל וטבל גמור הוא, אלא אין ברירה וגם זה שנשאר חליו טבל וחליו חולין, דיש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע חלקו מיד מעשר, ואני שמעתי שאין לו תקנה, לפי שאם בא להפריש נמנא מפריש מן הפטור על החיוב, ולי נראה שיש לו תקנה בשני לדרין, אם יש לו טבל ממקום אחר מפריש על זה לפי חליו. שאין חייב אלא חליו, ואם אין לו טבל אחר מפריש מניה וביה לפי כולו, כגון אם יש לו עשרים מפריש שנים מהן, שאם אין מפריש אלא אחד לא יפנור. לפי שוה שהפריש יש נפטר, נפי שוים שישפרים יש חליו שאין שם מעשר חל עליו לפי שפטור ועומד, אבל בשמפריש שנים הרי השם חל על האחד ופוטר את העשרה המחוייבין, והא ליכא למימר שניהם המופרשין דילמא דינות בחלקו של עכו"ם גדלו ואין שם מעשר חל עליהם, דתניא בנמרא דראש השנה ויב:) גבי בגנונט דינוש השנה (יבי) גפי חדש וישן המעורבין, דקי"ל אין מורמין מזה על זה וקמני מין מודמין מוה על זה וקמני לובר את גרנו לתוכו ונמלא מורם מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן שבו על הישן שבו, וכי היכי דפריש חדש וישן בחולין איכא נמי חדש וישן במולין איכא נמי חדש וישן במעשר, הכא נמי חדש וישן במעשר, הכא נמי הישור אורים במולים אורים ביים אורים אורי מנא תורם מו החיוב שבו על מתנה שולם מן החיוב שבו על
החיוב שבו ומן הפטור שבו
על הפטור שבו, ואפילו למאן
דפליג עליה דההוא, הכל
מודי, דהתם הוא דאיכא למימר אין בילה לא נבללו יפה ישמא אין חדש במעשר לפי

חשפון הנותר בחולון ושכן במעשר לפי חשבון הנותר בחולין, אבל הכא יש בילה דהא בכל חטה וחטה יש לעכו"ם ולישראל חלק, דאין בריכה וכי אפריש מניה וביה יש במעשר מן החיוב כפי החיוב ומן הפטור כפי הפטור, ובמוספתא דדמאי (פ"ה) מלאמי דשבל וחילן שנמערבו, אם יש לו פרכסה ממקום אחר מולא לפי חשבון של זה המעורב, שדעבל וחולין שנמערבו, אם יש לו יש לו היש המעורב, ואם לאו נוטל מן החולין פפי תחומת מעשר שבטבל ואיני יודע מהו, ורבי ורשב"ג הכי פליגי, רבי סבר אם יש לו עבל זה המעורב על זה לפי אמו או מרכה במעשרות ומעשרומי מקולקלים וזה מתוקן, ועוד נ"מ שאין מפרישן מה על טבל אחר, ורשב"ג הכי של בריכה וכיון שחלקו הרי חלקו של ישראל כולו חייב ואפילו הוא בא בריכה וכיון שחלקו הרי חלקו של ישראל כולו חייב ואפילו הוא בא להפריש עליו ממקום אחר מפריש לפי כולו והשם חל על מעשרומיו ומחוקנים הם ואם רצה להפריש מזה על מקום אחר מחור (חודין קדה).

או עד רוב שנותיה שהם ל"ו שנה וסימני אילונית הם מפורשים ביבמות בפ' הערל דאמרי׳ התם ת"ר איזו היא אילונית כל שהיא בת כ' ולא הביאה שתי שערות ואפילו הביאה לאחר מיכן הרי היא כאילונית לכל דבריה ואלו הן סימניה כל שאין לה שפולי מעים כנשים ר"ש בן אלעזר אומר כל שקולה עבה ואינה ניכרת בין איש לאשה ואמרי׳ נמי התם (פ.) א"ר אבהו סימני סריס ואילונית אין עושים בהם מעשה עד שיהו